

STRESZCZENIE

Głównym celem niniejszej rozprawy doktorskiej jest zbadanie, w jakim stopniu rozmaite aspekty (inter)kulturowe są obecne w nauczaniu i uczeniu się języka francuskiego oraz języka polskiego jako obcych i jak skutecznie włączać je do programu dydaktycznego tak, aby odpowiadały wymogom współczesnego kształcenia językowo-kulturowego. Globalizacja i ustawiczny napływ imigrantów powodują szybkie przeistaczanie się społeczeństw monokulturowych w kolektywy polikulturowe i wielojęzyczne, wymuszając niejako zmianę kierunku myślenia o nowoczesnej dydaktyce języków obcych, co też znajduje swój wyraz w przedłożonej pracy – począwszy od diagnozy potrzeb i preferencji uczniów, poprzez analizę dostępnych pomocy dydaktycznych, skończywszy na zaproponowaniu autorskich pomysłów na integrację treści interkulturowych, osadzonych w aktualnym wymiarze realizowalnym i pragmatycznym.

W pierwszym rozdziale dokonuje się zwięzłego objaśnienia terminologii, implicytnie i eksplicytnie powiązanej z poruszaną problematyką, a mianowicie ujmuje się w pewne ramy definicyjne takie pojęcia, jak: kompetencja interkulturowa oraz kompetencja komunikacyjna. Przybliża się także sposób, w jaki dydaktyka językowa pojmuje koncept kultury. Rozważania zostają poparte przez zdania ekspertów z dziedziny glottodydaktyki, językoznawstwa oraz kulturoznawstwa, którzy prowadzili już podobne badania na gruncie rodzimej nauki. Ponadto w rozdziale zostaje nakreślona charakterystyka różnych typów kursantów, których kategoryzuje się według przynależności do danego obszaru kulturowo-językowego. Opracowanie typologii uczestników międzynarodowych kursów językowych służy *a priori* ukazaniu specyficznych uwarunkowań i preferencji narodowościowych oraz kulturowych, dzięki którym interpretacja swoistych skryptów kultury staje się nieco łatwiejsza. Oprócz tego autorka przygląda się także kwestii personalizacji zajęć w oparciu o dostępne treści pochodzące z kultury wyjściowej kursantów, z którymi lektor językowy powinien się uprzednio zaznajomić.

W drugim rozdziale podstawowy materiał badawczy stanowią kwestionariusze ankiet, wypełnione w czerwcu 2018 roku przez dwustu kursantów i studentów, reprezentujących różne narodowości, generacje, profesje i statusy społeczne. Autorce niniejszej rozprawy doktorskiej zależało przede wszystkim na tym, aby przeprowadzana analiza była jak najbardziej wielopłaszczyznowa. Przedmiotem badania sondażowego objęte zostają podręczniki do nauczania języka francuskiego oraz języka polskiego jako obcego, które, pomimo dostępności innych, znacznie atrakcyjniejszych środków przekazu,

wciąż traktuje się jako wiodący materiał dydaktyczny podczas zajęć kursowych. Opracowanie ankiety w formie pytań zamkniętych i otwartych, pozwalających na swobodne wyrażanie własnej opinii, okazuje się być kluczowym elementem analizy. Konkluzje wynikające z badania umożliwiają stwierdzenie, iż współczesne publikacje kursowe budzą wiele zastrzeżeń adresatów treści interkulturowych, które winny być uzupełnione bądź zastąpione przez inne wytwory kulturowe, tak, aby spełniały obecne wymogi i oczekiwania uczestników kursów.

Trzeci oraz czwarty rozdział rozprawy doktorskiej poświęcone zostają wnikliwej analizie czterdziestu wybranych podręczników do nauczania języka francuskiego oraz języka polskiego pod kątem integracji aspektów interkulturowych. Kryterium selekcji publikacji odnosi się do dat ich wydania (od lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku do dziś), poziomów biegłości językowej (od elementarnego po wyższy średniozaawansowany), a także polityki reprezentowanej przez dane wydawnictwo. Poza analizą strukturalną i semantyczną książek, wskazane zostają również konkretne atuty i uchybienia omawianych propozycji kursowych. Zostają one wzbogacone o autorskie komentarze, uzupełniające przedstawiane zagadnienia. Powyższa analiza pozwala na dokonanie ewaluacji w kwestii stopnia adaptacji treści interkulturowych, które składają się na kompetencję interkulturową.

W piątym rozdziale zostaje zaproponowany przykładowy katalog kulturowy wraz z autorskimi propozycjami zajęć i innowacji dydaktycznych, które mają stanowić odpowiedź na współczesne potrzeby kursantów i znacząco uatrakcyjnić oraz podnieść efektywność prowadzonych zajęć. Obecny program poszerzony jest o aktualny repertuar wytworów kulturowych, do których zalicza się: książki, piosenki, obrazy, filmy, seriale, teleturnieje, a także szeroko rozumianą twórczość internautów, wybrane przykłady z prasy i sceny teatralnej, gry edukacyjne i towarzyskie oraz materiały autentyczne. W ramach pracy z uczniami proponuje się lekcje bazujące na nauczaniu wielozmysłowym, bogactwie dokumentów audiowizualnych, inscenizacjach, zabawach plenerowych oraz wyjściach kulturalnych, jak również sygnalizuje się ważny aspekt komunikacji polegający na symulacji sytuacji z życia codziennego, połączonych z odgrywaniem ról. W obrębie przedstawianych propozycji topicznych omawia się też swoiste komponenty tożsamościowe wchodzące w skład kultur narodowych (kuchnię, zwyczaje, rytuały religijne), typowe zagadnienia życia codziennego, biografie znanych osobistości, a także tematy pogłębiające znajomość historii. Podczas analizy badaczka pokazuje również, w jaki sposób skutecznie rozprawić się z funkcjonowaniem krzywdzących stereotypów, a także jak dokonywać insercji kwestii

wzbudzających kontrowersje społeczne (do których zalicza się m.in. homoseksualność, niepełnosprawność, uzależnienia, religię, politykę, rasizm, ksenofobię).

Reasumując, nadrzędne założenie pracy polega zatem na możliwie jak najszerszym ukazaniu dostępnego inwentarza treści interkulturowych, otwierającego przestrzeń na kulturę wspólnotową, która nikogo nie dyskredytuje, a za to udowadnia wieczną gotowość do podejmowania dialogu międzykulturowego, w którym to lektor językowy występuje zarazem w roli pośrednika interkulturowego i kreatywnego pedagoga, zaś uczeń jest aktywnym i zaangażowanym (zarówno pod względem intelektualnym, jak i emocjonalnym) uczestnikiem kursu, przystosowywanym progresywnie do nowej rzeczywistości socjokulturowej wybranej przez siebie kultury docelowej.